

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (İSMUS), III/1 (2018), s. 29-53

DEVLETİN KURUMSAL SÜREÇLERE ETKİSİ: TÜRKİYE KAYNAKLI YENİ KURUMSAL KURAM ÇALIŞMALARI ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR YAZIN DEĞERLENDİRMESİ (1998-2016)*

Akansel YALÇINKAYA**

Özet

Bu çalışmada, devletin kurumsal süreçlere etkisi Türkiye kaynaklı yeni kurumsalcı çalışmalar bağlamında incelenmiştir. Bu amaçla, kurumsal süreçlerdeki devlet etkisini derinlemesine analize olanak sağlayan sistematik literatür değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacına ulaşmak için, veriler çeşitli yerel veri tabanlarından derlenmiştir. Yapılan inceleme, devletin farklı bağlamlar ve örgütsel alanlardaki kurumsal süreçlerde etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmanın bulguları ayrıca, politik ve ekonomik farklılıklarından dolayı ABD temelli yeni kurumsalcı yazındaki liberal devlet kavramsallaştırmasının Türkiye için geçerli olmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni kurumsal kuram, Devlet, Yeni kurumsal kuramda devlet, Sistematik yazın değerlendirmesi.

---

* Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen ve 1502E090 No.lu proje kapsamında desteklenen Devlet, Aktör ve Değişim: 1983-2013 Yılları Arası Türk Havayolu Taşımacılığı Alanında Kurumsal Değişim adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Araş. Gör. Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, akansel.yalcinkaya@medeniyet.edu.tr

THE EFFECT OF STATE ON THE INSTITUTIONAL PROCESS: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW ON TURKEY-BASED NEW INSTITUTIONAL THEORY STUDIES (1998-2016)

Abstract

In this study, the effect of the state on institutional process in Turkey-based new institutional studies was examined. For this purpose, a systematic literature review method is used to allow for in-depth analysis of the effect of the state on institutional process. To reach the aim of the study, the data are gathered from multiple national databases. The examination done shows that the state is influential in the institutional processes in various contexts and organizational fields. Results of the study also indicated that the liberal formulation of the state by the US-based new institutional literature is not relevant to Turkey because of its political and economical distinctiveness.

Keywords: New institutional theory, State, State in new institutional theory, systematic literature review.

Giriş

Yeni kurumsal kurama göre, devlet, örgütsel çevrede yer alan aktörlerden sadece biri değil, yasal zorlama kabiliyetine sahip bir aktördür (Streeck ve Schmitter, 1985:20). DiMaggio ve Powell (1983:147), 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren devletlerin en önemli rasyonelleştirici aktörlerden birisi olduğunu belirtmektedirler. Onlara göre, devlet, zorlayıcı eşbiçimlilik mekanizmaları ile örgütsel veya kurumsal değişime kaynaklık edebilmektedir. Diğer yandan, Meyer ve Rowan (1977) da, diğer büyük örgütlerle beraber rasyonelleşmiş devletin sosyal hayatta hâkimiyetinin artmasıyla örgütsel yapıların artan oranda kurumsallaştığını belirtmektedirler. Buna göre, devlet, toplumsal birimleri kontrol etmek ve standartlaştırmak için biçimsel örgütlenmenin doğmasına ve yayılmasına katkıda bulunan, benzeştirici bir aktördür (Özen, 2011:51). Bu çalışma da, devletin Türkiye bağlamındaki kurumsal süreçlere ilişkin rolünü netleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada, kurumsal kuram bağlamında devletin kurumsal süreçlerdeki rolü incelenmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye kaynaklı görgül yeni kurumsalcı analizler üzerinden, devletin farklı örgütsel alanlardaki etkisi betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın cevap aradığı temel soru, “Türkiye’de devletin kurumsal süreçler üzerindeki etkisi nasıldır?” şeklinde ifade edilebilir. Söz konusu soruyu cevaplama adına, Türkiye’de devletin hangi benzer veya farklı mekanizmalarla kurumsal süreçlere nasıl etki ettiğinin de ortaya konulması hedeflenmektedir. İnceleme sonucunda, devletin farklı bağlamlar ve örgütsel alanlardaki kurumsal süreçlerde nasıl bir etkisi olduğunu gösterebilmenin yanında; hangi benzer veya farklı mekanizmalarla kurumsal süreçlere etki ederek alanları biçimlendirdiğini ortaya koyması bağlamında çalışmanın yazına katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Yeni Kurumsal Kuramda Devlet

Yeni kurumsal kuramda devletin yeri ve gücü, kurucu çalışmalarla ortaya çıkan ilk formülasyonlarından beri önemli bir yer işgal etmiş ve zaman zaman da devletin yeri ve gücünün analize katılıp katılmadığı ile bağlamlar arası farklılıklar gibi hususlarda eleştiriler getirilmiştir. Devlet sahipliğindeki şirketler de dâhil olmak üzere tüm örgütler, kaynak ve meşruiyet arayışı için kamu ile bir anlaşma noktası aramaktadırlar (Meyer ve Rowan, 1977). Kuzey Amerika kökenli bir kuram olan yeni kurumsal kuramda devlet, yasal profesyonellerle giriştiği işbirliği de düşünülürse kolektif aktörlerin de içerisine dâhil olduğu politik ve ekonomik aktörlerin yararlandığı doğayı, kapasiteyi ve hakları belirleyen olağanüstü güçlere sahiptir (Scott, 2008:98). Devlet, örgütsel çevrede yer alan aktörlerden sadece biri değil; yasal zorlama kabiliyetine sahip olan ve bu bağlamda çok farklı bir aktördür. Bu doğrultuda, tüm örgütler birer yönetim yapıları olarak kabul edilmekle birlikte; devlet apayrı bir yere sahiptir (Streeck ve Schmitter, 1985:20).

Devletler ve onların aktörleri, özellikle de düzenleyici yapılar olmak üzere kurumsal yapıların ana taşıyıcıları ve ilk yaratıcılarıdır. Devletlerin yasaları ve onlara bağlı örgütlerin yönetsel rutinleri örgütlerin hareket tarzları için kısıtlar yaratmaktadır. Devletler, bunun yanında kendilerine bağlı örgütler ile normatif yapılar yaratarak diğer örgütlere model sunmaktadır. Hatta devlete doğrudan bağlı olmayan fakat onunla yakın ilişkili sektör birlikleri gibi kuruluşlar dahi elde ettikleri meşruiyet sebebiyle devlet benzeri bir işlev kazanmaktadırlar. Söz konusu bu örgütler, elde ettikleri meşrulaştırıcı güç sayesinde kurumsal yapıları normatif olarak desteklemektedirler (Palmer ve Biggart, 2002:260).

Yeni kurumsal kuramın “kurucu” çalışmalarında da devletin üzerinde önemle durulmuştur. Özellikle, DiMaggio ve Powell (1983)’in makalesi ile DiMaggio ve Powell, (1991)’in derlemesi yeni kurumsal kuramda devletin işgal ettiği yeri göstermesi ve altını çizmesi bakımından oldukça önemlidir. DiMaggio ve Powell (1983)’in çalışmasında devletin nasıl ve neden rasyonelize edici olduğu ayrıntıları ile açıklanmakta ve örneklendirilmektedir. DiMaggio ve Powell (1983:147), 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren devletler ve mesleklerin en önemli rasyonelleştirici aktörleri olacağını belirtmektedir. Benzer şekilde yazarlar, merkezi devletin genişlemesinin, sermayenin merkezileşmesinin ve hayırseverliğin koordine edilmesinin otorite ilişkileri vasıtasıyla örgütsel modelleri homojenleştireceğini iddia etmektedirler (DiMaggio ve Powell, 1983:151). Çalışmada devletin rolünü görebileceğimiz bir diğer alan da; eşbiçimlilik mekanizmalarıdır. Daha önce üzerinde durulan eşbiçimlilik türlerinden zorlayıcı eşbiçimlilik, doğrudan devletin veya hükümetin uygulamaları sonucu gerçekleşmekte ve bu bağlamda devlet örgütsel veya kurumsal değişime kaynaklık etmektedir. Kurumsal kuramın bir diğer klasik çalışması olan Meyer ve Rowan (1977) ise, rasyonelleşmiş devlet ve diğer büyük örgütlerin sosyal hayatta daha fazla hâkimiyet kurmasının örgütsel yapıların da artan oranda kurumsallaşmasına neden olacağını belirtmektedir. Kurumsal kuramın klasiklerine göre, devlet, toplumsal birimleri kontrol etmek ve standartlaştırmak için biçimsel örgütlenmenin doğmasına ve yayılmasına katkıda bulunan, rasyonelleştirici ve benzeştirici bir aktördür (Özen, 2011:51).

Devletin rasyonelleştirici rolüne yönelik söz konusu bu yaklaşım yeni kurumsal kuramın bir diğer klasiği olarak nitelendirilebilecek derlemede de kendini göstermektedir. Kitapta yer alan neredeyse her bölümde devletin bu rolüne bir vurgu vardır. Örneğin, DiMaggio ve Powell (1991:28)’in giriş bölümünde, yazarlar kurumların yeniden yaratımında örgütsel alanlarda yer alan devlet, meslekler veya hâkim aktörler gibi merkezi ve güçlü aktörlerin taleplerinin belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Scott ve Meyer (1991:121) de, Streeck ve Schmitter (1985)’e atıfla devletin örgütsel alanlarda yer alan sıradan bir aktör olmadığını vurgulamak için, onun yasal zorlama gücünün kullanabilme kabiliyetinin altını çizmektedirler. Kitap içinde yer alan bölümlerden biri olan Powell (1991)’in bölümünde, devletin ele alınışı da dikkat çekicidir. Powell (1991), sektörlerin büyüklüğüne, ithalata bağımlılığına, ürün ve pazar yaşam eğrilerine, emek ve sermaye yoğunlukları ile ve benzeri özelliklerine bakılmaksızın sektörlere olan direkt ve dolaylı devlet etkisi ve müdahalesine yönelik hatırı sayılır bir farklılık olduğunu belirtmektedir (s.195-196). Powell (1991), devletin söz konusu etkisini veya müdahalesini modern şirketin doğuşu ve yaşamı üzerinden örneklendirmektedir. Ona göre, devlet tarihsel olarak modern şirket formunu yalnızca yasallaştırmamış aynı zamanda yaratmıştır da. Onun yaklaşımına göre, özel ve kamu şirketleri, ortaklıklar ve kâr amaçsız örgütler gibi örgütsel formlar yasal ve politik manada sosyal olarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda, ABD devleti, modern şirketin yaratılmasında can alıcı bir role sahiptir. Öyle ki, devlet, modern şirket formunun doğması ve yaşaması için yasal zemini hazırlamış, ona finansal destek sağlamış, ulusal pazara giriş için var olan engelleri kaldırmış ve şirket karşıtı güçlerin muhalefetinin etkisini azaltmıştır. Powell (1991), devletin benzer bir rolü kâr amaçsız örgütler sektörünün gelişimi için de oynadığını belirtmektedir. Ona göre, dindar ve sosyal elitler, devlet ve federal hükümetlerle birlikte hareket ederek, kamu yararı konusunda özel sektörün de sorumluluk almasını sağlamışlardır. Powell (1991), devletin ve mesleklerin bu yüzyılın en önemli rasyonelleştiricileri olduğunun altını tekrar çizmiş; onların örgütsel amaçları oluşturduğunu ve meşrulaştırdığını, kaynakları standardize edip dağıtımını gerçekleştirdiğini ve bürokratik kontrol sistemlerini geliştirip sürdürdüklerini ifade etmiştir. Örneklendirmek gerekirse, çok bölümlü yapı (Fligstein, 1990), muhasebe

uygulamaları (Covaleski ve Dirmsmith, 1988), personel politikaları (Baron, Dobbin ve Jennings, 1986) ve şirket hayırseverliği (Galaskiewicz, 1985) gibi çok çeşitli faaliyetler, devletin kurumsal baskıları ve beklentileri sonucu şekillenmiştir (Powell, 1991:188). Devletin ele alınışı konusunda çok önemli tespitler yapan yazar, son olarak devletin ikircikli tutumu ve bu sebeple örgütsel alanlarda yarattığı farklılık ve karmaşıklığa açıklık getirmektedir. Ona göre, hükümetin federal, devlet ve yerel gibi çoklu düzeyleri ve çok farklı hükümet organları, sektörleri ve örgütsel alanları kontrol etmek için rekabet etmekte ve çok farklı düzenlemeler gerçekleştirmektedirler. Söz konusu bu farklılık sonucu ortaya çıkan çatışan baskılar ile yetki aşmaları, örgütsel alanlarda heterojenlik ve karmaşıklık yaratmaktadır (Powell, 1991:196).

Friedland ve Alford (1991)'da bu kapsamda önemli bir uyarı yapmakta ve devletin kaynak bağımlılığı kuramcılarının söylediği gibi temsilci bir hükümete indirgenmesinin onu önemsememek anlamına geldiğini belirtmekte; aksine devletin toplum içerisindeki en hâkim örgüt şeklinde ele alınması gerekliliğini vurgulamaktadır (s.236). Derlemeye devletin ele alınışına ilişkin daha önce bahsedilen rasyonelleştirici ve tarafsız vurgunun en belirgin ve kuvvetli olduğu bölümlerden biri ise Fligstein (1991)'a aittir. Fligstein (1991) işe devleti tanımlamakla başlamakta ve onu bir grup birbirleriyle yoğun ilişkili örgütten oluşan yapı olarak ele almaktadır. O, bir örgütsel alanda ilk olarak devlet ve onun hareketleri ve kararları ile diğer örgütleri ve onların hareket tarzlarını ayırmak gerektiğini, zira devletin alanın doğrudan temsilcisi olmasa bile söz konusu alandaki oyunun kurallarını koyduğunu belirtmektedir. Ona göre devlet, örgütsel alandaki örgütler arasında aracılık etmekte ve alanda istikrarı sağlamak için her birinin çıkarını gözetecek şekilde hareket etmeye çalışmaktadır. Bu sebeple, devlet, örgütsel alanı diğer örgütlerden çok daha derinden ve sistematik olarak değiştirebilmektedir (Fligstein, 1991:314). Fligstein (1991), devletin hem belirli bir örgüt hem de örgütsel alanlar için istikrar veya değişimin ana kaynağı olduğunu belirtmektedir. Devlet, herhangi bir örgütsel alanda oyunun kurallarını belirleyerek, sürekliliği sağlamaktadır. Fligstein (1991)'in devletin örgütsel alanlardaki rolüne ilişkin çıkarımları çalışmamız açısından bir başka öneme sahiptir. Yazar, örgütsel alanlarda devlet ve diğer örgütler arasındaki ilişkileri ve söz konusu bu ilişkilerin sonuçlarını ele almıştır. Ona göre, bir örgütsel alandaki özel sektör şirketleri hâlihazırda var olan örgütlerin çıkarlarını destekleme adına örgütsel alanı organize etmek için, devleti kullanmaktadır. Bu bağlamda, herhangi bir örgütün bir örgütsel alanda kuralları dikte etme veya devleti söz konusu alan için kural koymaya ikna etme kabiliyeti, söz konusu örgütün hükmettiği kaynaklara ve içinde bulunduğu ağ yapısı ile bağımlılık ilişkilerine bağlıdır (Fligstein, 1991:314). Örgütsel alanda yaşanan değişimlere bu bakış açısıyla yaklaşıldığında, altta yatan değişim mekanizmalarının daha açık ve net bir şekilde görülebileceği açıktır.

Derleme kitap ve yeni kurumsalcı diğer klasiklerin yanında, söz konusu bu çalışmalara göre daha güncel sayılabilecek çalışmalarda da devletin rasyonelleştirici ve istikrar sağlayıcı etkisine vurgu açıktır. Örneğin, derlemede de devletin istikrar sağlayıcı rolünü ön plana çıkaran Fligstein (1991), daha sonraki bir çalışmasında (Fligstein, 2001:19) devletlerin ve hükümetlerin istikrarı tesis etmeye yönelik kuralları koymak üzere örgütsel alanlara müdahale ettiğini iddia etmektedir. Benzer şekilde, kurumsal kuramın saygın isimlerinden Scott (2008:53) ise, kurumların düzenleyici yönüne vurgu yaparken; devletin diğer sosyal aktörlerden bağımsız şekilde kendi çıkarlarını geliştirmek üzere davrandığını ifade etmektedir. Ona göre devlet bu ve benzer yollarla, kurumların düzenleyici yönüne dikkat çekmekte, söz konusu bu dikkat ise devletin rolüne ilişkin ilgiyi ve algıyı devletin kural koyucu, hakem ve yaptırımcı olduğu şeklinde yenilemektedir.

Bu bağlamda, yeni kurumsal kuramın Kuzey Amerika ayağında, devlet, örgütsel alanlardan bağımsız şekilde kural koyucu, örgütsel alandaki tüm aktörlere eşit mesafede tarafsız bir hakem ve örgütsel alandaki itirazlara karşın herkese eşit yaptırım gücüne sahip bir zorlayıcı olduğu şeklinde bir kavrayıştan bahsedilebilir. Fakat, söz konusu bu kavrayış, evrensel olmaktan ziyade kuramın geliştirildiği bağlam olan ABD'nin kendine has sosyal politik ve ekonomik özelliklerinden etkilenmektedir. Bu bağlamda, farklı siyasal sistemlerin kurumsal süreçlerde ne gibi farklılıklara yol açabileceği fikri irdelenmelidir.

Özen (2011:46), Jepperson ve Meyer (1991)'e atıfla, farklı siyasal sistemlerin farklı kurumsallaşma süreçlerine neden olduğu iddiasının kurumsal çalışmalarda yeteri kadar incelenmiş bir konu olmadığını ifade ederken; Anglo-Amerikan ve liberal sisteme aşırı yoğunlaşan çalışmalarda devletin kurumsal süreçlerdeki rolünün bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde liberal sistemdeki devlet anlayışına göre kavramsallaştırılmasına neden olduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda, yeni kurumsal kuramda hâkim olan liberal siyasaya yönelik baskın devlet anlayışının farklı bağlamlar için tekrar gözden geçirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır (Özen, 2014). Kurumsal süreçlere etki eden siyasa farklılığının ABD'dekinden farklı bir bağlamdaki kurumsal süreçleri nasıl ve ne denli farklılaştırdığı ve bu farklılığın giderilmesine yönelik en önemli vurgu ve çağrı Özen (2011; 2014)'den gelmiştir. Yazar, yeni kurumsal kuramın ortaya çıktığı ve özelliklerini taşıdığı liberal bir siyasa dışında bir bağlamda kuramın temel tezleri ile varsayımlarının nasıl da farklılaşabileceğini gözler önüne sermektedir. Ona göre, yeni kurumsalcı çalışmalarda devlet genellikle (1) egemen ideolojilere uygun olarak oyunun kurallarını koyabilen ve bu kuralların uygulanmasını sağlayabilen bir aktör, (2) örgütsel alanın dışında ve çatışan çıkarların aracısı konumunda ve (3) istikrarın ve değişimin temel kaynağı (Özen, 2011: 54; Özen, 2014:83) olarak kavramsallaştırılmakta ve ele alınmaktadır. O halde, örneğin Türkiye gibi liberal siyasadan ziyade daha devletçi özellikler sergileyen bağlamlarda gerçekleştirilen yeni kurumsalcı analizlerin yeniden bağlamsallaştırılması gerektiğinden (Özen, 2014) ve yeni kurumsal kuramın bu denli bir tadilata (Özen, 2010:329) ihtiyaç duyduğundan bahsedilmektedir.

Sonuçta, Özen (2014), Türkiye kaynaklı yeni kurumsalcı çalışmaların bulgularından hareketle, yeni kurumsal kuramın temel tezlerine aykırı olarak, Türkiye'deki kurumsal süreçlerde devletin a) rasyonelleştirici ve kurumsallaştırıcı rolünde belirsizlikler olduğunu, b) örgütsel alanlarda eşbiçimlilik yerine çeşitlilik ve eksik kurumsallaşmaya neden olduğunu ve c) istikrar yerine sürekli değişim ve törensel benimseme yarattığını ifade etmektedir. Bu bağlamda, Özen (2011:62) Türkiye'de devletin neden bazı alanlarda belirgin bir rolü varken bazı alanlarda olmadığını incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir. İşte bu çalışmada, söz konusu bu hususu gidermek üzere bu istikamette atılmış bir adımdır.

Yöntem ve Süreç

Çalışmada, devletin kurumsal süreçlerdeki farklılaşan etkisini ortaya koymak adına geniş kapsamlı ve sistematik bir yazın taraması gerektiğinden son yıllarda sosyal bilimlerde de sıklıkla kullanılan sistematik literatür değerlendirmesi yöntemine (Petticrew ve Roberts, 2008) başvurulmuştur. Sistematik literatür değerlendirmeleri, alanında uzman kişiler tarafından elde edilebilir en iyi araştırma kanıtını belirlemek için benzer yöntemler ile yapılmış çok sayıda araştırmanın yapılandırılmış ve kapsamlı bir sentezidir (Karaçam, 2013:26). Dahası, sistematik değerlendirme çalışmaları, belli bir konuda yapılan orijinal araştırmaların çok detaylı ve geniş bir biçimde taranıp, dışlanma ve dahil edilme kriterleri kullanılarak, bulguların sentez edildiği bilimsel inceleme-lerdir (Aslan, 2018:62). Bu bağlamda, bu tür sistematik değerlendirmelerde, bir konu hakkında ulaşılabilen literatürün kapsamlı bir şekilde tanımlanması için metodolojik yaklaşımların kullanılarak araştırmacıların araştırma sorularına cevap olabilecek ulaşılabilecek en iyi kaynakların özlü özetinin çıkarılması (Eyyam ve Doğruer, 2016) amaçlanmaktadır.

Yerli yazındaki yeni kurumsalcı çalışmalarda devlet kavrayışını ortaya koymak üzere, sistematik bir süreç izlenmiştir. Çalışmaların belirlenmesinde yoğun olarak yerel veri tabanlarından yararlanılmıştır. Örneğin, makaleler için TÜBİTAK ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları (UVT) ve Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (ASOS Index) gibi veri tabanları, lisansüstü tezler için YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı ve buraya kadar sayılan kaynaklar ile bildiriler ve yayınlanmamış çalışmalar için ise Google Akademik veri tabanı ile Google arama motorundan yararlanılmıştır. Bu veri tabanları yanında, çalışmaların derlenmesinde Milli Kütüphane'nin Türkiye Makaleler Bibliyografyası'ndan da istifade edilmiştir. Elektronik olarak basılı olmayan çalışmaların tam metinleri söz konusu olduğunda, makaleler ve bildiriler için çalışmanın yazar(lar)ı ile iletişime geçilmiştir. Yalnızca basılı olan bildirilere ulaşmak için ise, söz konusu bildiri kitabının bulunduğu kütüphanelere ulaşılmaya ve kütüphaneler arası ödünç hizmetleri aracılığıyla çalışmalar elde edilmeye çalışılmıştır. Nihayetinde söz konusu veri tabanlarından yerli yazındaki 162 yeni kurumsalcı çalışma derlenmiştir.

Sistematik literatür analizi çalışmalarını diğer literatür değerlendirme çalışmalarından ayıran en önemli husus bir süreç protokolünün takip edilerek analize katılacak çalışmaların belirli dahil etme kriterleri bağlamında seçilmesidir. Bu bağlamda, çalışma kapsamına alınacak makale, tez, bildiri, kitap bölümü vb. çalışmaların seçiminde; (1) söz konusu çalışmanın açık bir şekilde kurumsal açıdan yeni kurumsalcı geleneği takip etmesi, (2) yeni kurumsalcı klasiklerden (DiMaggio ve Powell, 1983; DiMaggio ve Powell, 1991; Meyer ve Rowan, 1977; Zucker, 1977) en az birine atfı vermesi, (3) görgül olması, (4) devlete ve onun etkilerine ilişkin çıkarımlarda bulunuyor olması, (5) tam metnine ulaşılabiliyor olması, (6) yayın dilinin Türkçe ya da İngilizce olması, (7) çalışmanın konu edindiği bağlamın Türkiye'den olması gibi sistematik literatür değerlendirmesi kriterleri dikkate alınmıştır. Söz konusu kriterler için ilk olarak çalışmaların özet ve kaynakça bilgileri taranmış ve bu kriterler dışında çalışmanın mikro (pratik), meso (kurum) veya makro (örgütsel alan) gibi düzeyleri dikkate alınmamıştır. Çalışma sayısını artırmak için zaman zaman atıflardan hareketle başka çalışmalara da ulaşılmıştır. Son olarak belirtmek gerekir ki; aynı konuyu içeren birden fazla yayın, farklı yazarlar tarafından üretilmiş olsa dahi değerlendirme aşamasında bulguları açısından birlikte oldukları düşünülerek ele alınmıştır. Örneğin, bir doktora tez çalışmasından üretilmiş olan bildiri ile aynı doktora tez çalışmasından üretilerek yayınlanmış bir makale bulguları bağlamında birlikte değerlendirilmeye alınmıştır.

Türkiye Kaynaklı Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet ve Kurumsal Süreçlere Etkisi

Bu bölümde, incelenen yeni kurumsalcı görgül çalışmalara ve bu çalışmalardaki devletin kurumsal süreçlerdeki etkisine yönelik bulgulara özet tablolar olarak yer verilecektir. Bu bağlamda, yerli yazındaki 162 yeni kurumsalcı çalışmadaki devlet kavrayışını ortaya koymak üzere aşağıda yer alan özet tablo oluşturulmuştur.

Tablo 1. Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet*

Çalışma	Konu	Bulgular
Kurt ve Kayacan (2007)	Kurumsal yönetimin Türkiye'de yayılımı	Kurumsal yönetimin yerel bağlamda yeniden üretilmesi ve yayılımında devlet SPK, İMKB ve BDDK gibi aktörleri ile ön plandadır.
Bakır (2009) Bakır (2012a) Bakır (2012b)	Türk ekonomi bürokrasisinde 1980-2010 yılları arası gerçekleşen kurumsal değişim	1980-2010 yılları arasında Türk ekonomi bürokrasisinde gerçekleşen kurumsal değişimde siyasal kurumsal girişimciler olarak Başbakan Turgut Özal ile Bakan Kemal Derviş'in rolü
Erçek (2011) Erçek (2010) Erçek, Aracı ve Gümüştaş (2010) Erçek (2014)	Yeni yönetim uygulamalarının Türkiye'deki yayılım dinamikleri	TKY, Yalın Yönetim, Altı Sigma ve Kurumsal Karne adlı yeni yönetim uygulamalarının Türkiye'deki yayılımında devletin herhangi bir rolü olmamıştır.
Özen ve Özen (2009) Özen ve Özen (2011a) Özen ve Özen (2011b)	Türkiye'de altın madenciliği alanının oluşumu ve yapılanması	Türkiye'de altın madenciliği alanının oluşumu ve yeniden yapılanmasında devlet, şirketler ile protestocu gruplar arasındaki çatışmalarda yürütme organı olarak yasanın kararlarını uygulamayarak ve kollektif kuvvetleri aracılığıyla şirketlere destek vererek bariz bir şekilde şirketlerden yana tavır alır şekilde davranmakta; bu bağlamda madencilik şirketleri ile birlikte en önemli aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.
Dirlik (2015) Özen Aytemur ve Dirlik (2015) Özen Aytemur, Dirlik ve Ünal (2014)	Türkiye'de kalkınma ajanslarının kurumsal bağlamının biçimlendirme mekanizmaları	Türkiye'deki iş sisteminde devlet, "belirsizlik yaratarak" ve "organik bağlar kurarak" ajansları kendisine yakınlaştırmakta ve alan yazında daha önce tanımlanmamış farklı mekanizmalarla kurumları biçimlendirmekte; bu bağlamda da Türkiye'deki iş sistemindeki kurumların biçimlenmesinde en önemli aktör devlettir.

* Yer kısıtı sebebiyle sistematik analize dahil edilen çalışmaların kaynakçasına yer verilememiş olup; istenildiği takdirde yazardan temin edilebilir.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Boone, Divarcı ve van Witteloostuijn (2010) Divarcı, Boone ve van Witteloostuijn (2012) Divarcı (2013)	Türkiye’de melez bir örgütsel form olarak Anadolu İmam Hatip Liseleri’nin ortaya çıkışı	Türkiye’de melez bir örgütsel form olarak Anadolu İmam Hatip Liseleri’nin ortaya çıkışında, devletin küreselleşme baskıları ile yerelden gelen talepleri aynı potada eritme çabası etkili olmuştur.
Akkuzu (2008)	Türk GSM sektöründeki kurumsal değişim ve eşbiçimlilik	Devlet ya da devletin temsilcisi konumunda olan Telekomünikasyon Kurumu vasıtasıyla, sektörel yapı içerisinde kurumlara çeşitli sınırlar çizmekte veya yaptırımlar uygulayarak diğer eşbiçimlilik güçleriyle birlikte Telekom sektöründeki kurumların eşbiçimli hale gelmesini sağlamaktadır.
Aksoy (2007) Aksoy ve Özen (2008)	Türk sağlık alanındaki kurumsal değişim	Türk Tabipler Birliği, bir meslek örgütü olarak sağlık alanındaki kurumsal değişimde, en önemli değişim ajanı olan devletin kendi eliyle kurmuş olduğu meslek örgütünün makro kurumsal bağlamdan da etkilenerek, devletin yanında bir örgüt olmaktan çıkıp, karşıt bir kurumsal mantığı savunan muhalif bir örgüte dönüşebileceği
Arslan (2003) Arslan (2008) Arslan ve Hotamışlı (2007)	Türk bankacılık sektöründe eşbiçimlilik	Devlet, gerçekleştirdiği yasal düzenlemeler ile bankaları eşbiçimli hale getirmektedir.
Akış (2007)	Türk iş sistemindeki değişimin holdingler arası işbirliğine etkisi	Türk iş sistemindeki değişimin holdingler arası işbirliğine etkisi bağlamında, devlet daha çok düzenleyici ve koordine edici bir görev üstlenmektedir.
Bato Çizel (2008a) Bato Çizel (2008b) Bato Çizel, Çizel, Sarvan ve Özdemir (2013)	Türk turizm sektöründe her şey dâhil sisteminin ortaya çıkışı ve yayılımı	Türk turizm sektöründe her şey dâhil sisteminin ortaya çıkışı ve yayılımında özellikle, devletin konaklama işletmeciliğine ait düzenleme eksikliğinin rolü oldukça önemlidir.
Çakar (2009) Çakar (2010)	Türkiye’de özel ortaöğretim okulları arasında meşruiyet yayımları	Devletin, özel okullara yaptığı devlet teşvikleri ile devletin eğitim bütçesinin yıllar içinde gösterdiği düşüş trendi, Özel Lise kuruluşlarının yayılımı ve kurumsallaşması üzerinde olumlu etkiye neden olmuştur.
Erçek (2004a) Erçek (2004b) Erçek (2006)	Türkiye’de profesyonel Personel/İKY bilgisinin yayılımı ve kurumsallaşması	Türkiye’de profesyonel Personel/İKY bilgisinin yayılımı ve kurumsallaşmasında, devletten ziyade STK’lar aktörlük yapmıştır.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Erden (2006) Erden ve Üsdiken (2003)	Türk yükseköğretim alanındaki kurumsal mantıkların değişimi	Devlet, Türk yükseköğretim alanında YÖK eliyle, özellikle 1980'lerden sonra örgütsel alanda daha güçlü bir şekilde alana girerek bazı yeniliklerin yayılımına yol açmış ve alanda eşbiçimlilik sağlamıştır.
Gökoğlu (2011) Gökoğlu (2012)	Türkiye'de sosyal sigorta mantığının oluşumu ve inşası	Türkiye'de sosyal sigorta mantığının oluşumu ve inşasında devlet adeta bir kurumsal girişimci gibi davranmıştır.
Gölbaşı (2007) Gölbaşı (2008) Gölbaşı (2015)	24 Ocak kararları sonrası Türkiye'deki kurumsal dönüşüm süreci	24 Ocak kararları sonrası Türkiye'deki kurumsal dönüşüm sürecinde, devlet söz konusu değişimin öznesi değil adeta nesnesi olmuş; TÜSİAD bir kurumsal girişimci gibi davranarak değişim ajanı gibi hareket etmiştir.
Kalemci (2009) Kalemci (2013) Kalemci ve Özen (2010) Kalemci ve Özen (2011)	Türk sineması alanında kurumsal değişim	Türk sineması alanında kurumsal değişiminde, devlet sansür kurulları kurup sektörün üretimini denetlemek dışında kayda değer herhangi bir girişimde bulunmamıştır.
Karademir (2004) Karademir, Özgen, Osborn ve Yaprak (2005)	Türk işletme gruplarındaki çeşitlenme eğiliminde politik, sosyal ve ekonomik bağlamın etkisi	Devletin, özellikle 1980'den sonra uygulamaya koyduğu liberal politikalar işletme gruplarının çeşitlenmesini sağlamıştır.
Kartaltepe (2010)	Sosyal sorumluluk uygulamalarının benimsenme nedenleri	Örnekleme dâhilindeki illerde sosyal sorumluluk uygulamaları devletin düzenleyici baskılarından ziyade işletmeleri sosyal sorumluluk uygulamalarında bulunma konusunda harekete geçiren temel unsur, ekonomik kaygılar olduğunu ortaya koymuştur.
Koçer (2009) Erdoğan ve Koçer (2009)	Türkiye'deki televizyon sektöründe kurumsal değişim	Devlet, Türkiye'deki televizyon sektöründe geçmişten günümüze alanın baskın aktörlerinin başında gelmiş; sektörün oluşumunda, özel televizyon işletmelerinin kuruluşu için yapılan düzenlemelerle ve özellikle 2001 finans krizinden sonraki yıllarda özel televizyon işletmeleri örgütsel alanında sahiplik yapısının değişiminde genellikle devlet müdahaleleri etkili olmuştur.
Kula Ölmez (2012)	Türkiye'de yönetim modalalarının yayılımı	Türkiye'de yönetim modalalarının yayılımında, kitle iletişim araçları etkili iken; devletin yeni yönetim modalalarının veya tekniklerinin yayılımı ve kurumsallaşmasında herhangi bir etkisi yoktur.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Sert (2008)	Türk yükseköğretim alanında YÖK'ün oluşumu ve kurumsallaşması	Devlet, YÖK'ü kurarak; Türk yükseköğretimini yeniden tanımlayıp yeni bir örgütsel alanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.
Sesliokuyucu (2012)	Elektronik ticaretin benimsenmesi	Elektronik ticaretin benimsenmesinde devletten gelen baskı veya taleplerden ziyade ağırlıklı olarak tedarikçi yönelimli zorlayıcı baskılar ve taklitçi baskıların benimsenme üzerinde etkili oldukları görülmüştür.
Şenyuva (2012) Şenyuva ve Özen (2010)	Türkiye'de dersanelerin yayılımı ve meşrulaşması	Bir kurumsal aktör olarak devletin, liseden üniversiteye geçişle ilgili izlediği politikalarındaki değişikliğin neden olduğu kurumsal değişim, beklenmedik bir sonuç olarak eğitim alanında adına dersane denen yeni bir örgütsel formun doğmasına neden olmuştur.
Tayşir (2010a) Tayşir ve Anıl (2010) Tayşir ve Anıl (2013)	Bankalarda kurumsal yönetim uygulamalarına yönelik baskılara verilen stratejik yanıtlar	Bankaların, kurumsal baskılara verdikleri örgütsel yanıtlar arasındaki farklılıkların, bu kurumsal baskıların kritik karar alıcılar tarafından örgütün kaynak ve kontrolüne yönelik bir tehdit ve/veya fırsat olarak algılanmasından kaynaklanabileceğini göstermekle birlikte; devletin rolünü ihmal etmektedir. Zira Oliver (1991), tepkisel stratejilerden hangisinin uygulanacağına, baskı yapan aktörün kimliği ve baskı türünün etkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda da, baskı yapan aktör olan SPK'nın ya da bir adım daha geriye gidip söylersek yönetmelik çıkarıp Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin inşasını ve yayılımını sağlayan devletin rolünün eksik bırakıldığı açıktır.
Türkeli (2012)	Türkiye'de tam teşekküllü özel hastane alanının oluşumu ve değişimi	Devlet, Türkiye'de tam teşekküllü özel hastane alanının kurulması aşamasında 1989'dan itibaren öncelikle verdiği teşviklerle alanının oluşuma katkıda bulunmuş; 2005 sonrası ise yaptığı yasal değişikliklerle alandaki değişimin öncüsü olmuştur. Söz konusu süreçte devlet, özellikle son dönemde olmak üzere örgütsel alandaki müdahaleleri bağlamında bir kurumsal girişimci olarak ele alınabilir.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Türker (2006) Türker (2007)	ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi'nin yayılımı	ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi'nin Türkiye'de seçili örgütler arasında yayılımında devletin herhangi bir etkisi yoktur.
Yeloğlu (2002) Yeloğlu (2003)	Kalite Güvence Sistemleri'nin Türkiye'deki yayılım süreci	Türkiye'de kalite güvence sistemlerinin yayılımı, TÜSİAD ve Kal-Der gibi STK'ların, medya ve danışmanlık kuruluşlarının oluşturduğu dışsal baskılar ve taklitçilik biçiminde ortaya çıkan içsel faktörlerle şekillenmiş; devletin söz konusu yayımda bir müdahalesi veya baskısı olmamıştır.
Çerçioğlu Yücel (2014)	Türkiye'de özel sanat müzeciliğinin ortaya çıkışı	Türkiye'de özel müzecilik alanının oluşumunda, devletin harekete geçmesinden ziyade; Türkiye'de ekonomik alanda etkin olan üç büyük aile holding şirketinin, bu şirketlere bağlı hayırseverlerin menfaatlerinin ve ilgilerinin yönlendirmesi ve bu ailelere ve şirketlere bağlı olarak kurulan vakıfların bu alanı yapılandırması sonucu ortaya çıkmıştır.
Çetrez (2016)	Türkiye'de İslami Bankacılık ile Organik Tarım sektörlerinin oluşumu	Türkiye'de katılım bankacılığında İslam hukukuna dayalı bir ideal banka ve ekonomi anlayışının ve organik tarımda doğanın işleyiş kanunlarını temel alan bir ideal tarım ve üretim anlayışının İslami Bankacılık ve Organik Tarım sektörlerinde gelişiminde devletin de aralarında bulunduğu beş farklı aktörün karşılıklı etkileşimleri rol oynamıştır.
Fındıklı (2015)	Türkiye'de düşünce kuruluşlarının ortaya çıkışı	Türkiye'de düşünce kuruluşlarının ortaya çıkışında, devletin herhangi bir etkisi yoktur.
Gündüz (2009)	Tekstil ve hazır giyim sektörlerinde kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının benimsenmesi	Türkiye'de devlet, tekstil ve hazır giyim sektörlerinde kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının benimsenmesinde başat bir rolde bulunmamış; kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları, AB entegrasyon çalışmaları ve yarı resmi bir örgüt İTKİB eliyle hayata geçirilmiştir.
Alp (2014)	1970-2013 yılları arası devletin, meslek liselerine yönelik politikaları	Devletin, 1970-2013 yılları arası, meslek liselerine yönelik politikalarındaki sürekli değişim ve istikrarsızlık; bu alanda sürekli bir beceri geliştirilmesini ve oluşturulmasını engellemiştir.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Fidan (2015)	Türkiye'de sağlık turizminin ortaya çıkışı	Devlet, Türkiye'de sağlık turizminin ortaya çıkışında, düzenleme ve denetleme mekanizmalarıyla, aktif olarak bu süreçte yer almış; devlet kurumları ise özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte, Türkiye'de sağlık turizminin gelişmesinde önemli aktörler olarak öne çıkmıştır.
Gürsoy (2014) Gürsoy (2015)	1938-1984 yılları arası tütün piyasasının düzenlenmesi	1938-1984 yılları arası tütün piyasasında politika oluşum ve uygulanma süreçlerinin yukarıdan aşağıya değil, piyasa aktörlerinin aralarındaki sosyo-politik güç dengesinin sonucu olarak şekillendiği belirtilmekte ve yaygın kanının aksine, ilgili dönem boyunca Türkiye tütün piyasası, etkili bir devlet müdahaleciliğinin ve yasalar ile birbir uyumlu şekilde aksamadan çalışan bir piyasa görüntüsü sunmadığı ifade edilmekle birlikte; özellikle 1947-1957 yılları arasında hükümetlerin tütün üreticilerinin gelirlerinin bir bölümüne bir tütün bankası ve düzenleyici kurum oluşturma bahanesiyle zorla el koyduğu ve tütün piyasasında özellikle üreticiler ile tüccarlar arasındaki mücadelelerde tüccarlardan yana tavır alındığı söylenebilir.
İşisağ (2015)	Behzat Ç. Dizisinin gayrimişrulaştırılması	Milletvekilleri ve devletin düzenleyici kuruluşları, RTÜK eliyle bir televizyon dizisinin gayrimişrulaştırılmasını sağlamıştır.
İnce (2012a) İnce (2012b)	İstanbul'daki belediyelerin kültür politikalarında eşbiçimlilik	Demokratikleşme, piyasalaşma ve profesyonelleşme olarak saptanan değişimler ve özellikle de ilçe belediyeleri, İBB ve hükümet arasında yasalarla belirlenen bir görev-yetki ilişkisinden kaynaklanan bir vesalet ilişkisinin de mevcut olması sebebiyle politik, ekonomik, toplumsal süreçlerdeki değişimlerle birlikte İstanbul ilçe belediyeleri tarafından açılan kültür merkezi sayısının artmasına ve bu merkezlerde sergilenen programın, buldukları ilçenin farklı coğrafi, demografik, ekonomik ve kültürel özelliklerine karşın eşbiçimli olduğu
Karataş Acer (2015)	Türk yükseköğretim alanının genişlemesi	Devletin, üniversite kuruluş oranlarını artırması sonucu yükseköğretim alanında artan bir eşbiçimlilikten söz edilmektedir.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Kayaalp (2012a)	Devletin yaptığı düzenlemelerin Türkiye'deki tütün piyasasının sınırlarını değiştirmesi	Devlet, tütün piyasasında gerçekleştirdiği sözleşmeli tarım düzenlemesiyle bir yandan kayıtlı ve yasal piyasa modelinin yeniden ve yeniden kurulmasını sağlarken; diğer yandan da bu piyasanın dışını yani piyasa dışı faaliyetleri de yaratmış olmaktadır.
Kayaalp (2012b)	Tütün piyasası düzenleyici otoritelerin yerel bağlama transferi ve yayılımı	Devletin, Dünya Bankası ve IMF gibi küresel güçlerin baskısı sonucu transfer ettiği TAPDK adlı düzenleyici otoritenin ülkeye transferi ve yayılımı karmaşık ve belirsiz bir ortamda gerçekleşmiştir.
Kurt (2015) Kurt ve Gerede (2016)	Türk sivil havacılık sektöründe Emniyet Yönetim Sistemi uygulamasının benimsenmesi	Devlet, bu çalışmada, önce uluslararası kurumsal baskılar sonucu yeni bir uygulamayı transfer edip yayılımını sağlarken; bir yandan da bu uygulamanın denetimini yapıp uygulamanın kâğıt üzerinde uyulduğunu bulgularına rağmen kurumsal baskıya devam etmektedir.
Alakavuklar, Kılıçaslan ve Öztürk (2009)	Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının Türkiye'de kurumsallaşması	Türkiye'de kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının kurumsallaşmasında, örgütsel alanda güçlü ve merkezi bir aktör olarak devlet, sosyal sorumluluk ile ilgili örgütsel alanı doğrudan şekillendirilmekte ve ileride bu alanda söz sahibi olacak olan aktörler de bizzat devletin girişimi ile oluşmaktadır.
Kurban (2012) Leblebici, Kurban ve Sadioğlu (2012)	Türkiye'de Bağımsız Düzenleyici Kurulların ortaya çıkışı	Türkiye'de Bağımsız Düzenleyici Kurullar, uluslararası örneklerden yararlanılarak, ulusüstü ve/veya uluslararası kurum ve kuruluşların yönlendirmesi ve siyasal iradenin kararlarıyla oluşturulan zorunlu ortamda bürokrasinin talepleri ile ortaya çıkmış ve biçimlenmiştir.
Özkaral (2016)	Türkiye'deki kamu yönetimi lisans programlarının kurumsal çevrelerinden gelen baskılara verdikleri tepkiler	Devlet, Türkiye'deki kamu yönetimi lisans programlarını yasal zorunluluklar nedeniyle yapısal açıdan eşbiçimli hale getirmiştir.
Özseven (2015) Özseven ve Danışman (2016)	Türkiye'de 2001 sonrası kamu bankalarının yönetiminde yaşanan dönüşüm	Türk bankacılık sektöründe 2001 sonrası dönemde devlet tarafından başta kamu sermayeli ticaret bankalarının yönetiminde olmak üzere kapsamlı yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle kurumsal mantıkların yaygınlık seviyesinde değişiklik yaşanmış; kamu bankaları, hem kalkanma hem de ticari bankacılık kurumsal mantıklarının etkisiyle melez bir örgütsel kimliğe sahip olmuşlardır.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Uzun (2013) Uzun (2011)	Türkiye'de HES sektörünün yapılanması	Devlet, Türkiye'de HES sektörünün yapılandırılmasında, HES karşıtı söyleme sahip aktivistlere karşı açık bir şekilde şirketlerden yana tavır alarak; söylem ve eylemleri ile aktivistlerin değişim çabalarını etkisizleştirmeye çalışmıştır.
Arslan ve Altınışık (2013)	İlköğretim okullarındaki stratejik planların eşbçimliliği	Milli Eğitim Bakanlığı veya devlet, okullara gönderdiği stratejik plan şablonları aracılığıyla Vandaki ilköğretim okullarının stratejik planlarının eşbçimli hale gelmesini sağlamıştır.
Dinçer ve Özdemir (2013)	10 holdingin Kurumsal Sosyal Sorumluluk uygulamalarındaki eşbçimlilik	Devlet tarafından holdingler arası zorlayıcı eşbçimliliğe yönelik bir baskı olmadığı için, incelenen holdinglerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk uygulamaları arasında eşbçimlilik yoktur.
Erçek ve İşeri Say (2008)	1991-2002 yılları arası TKY'nin Türkiye'ye çevirisi ve transferi	1991-2002 yılları arası TKY'nin Türkiye'ye çevirisi ve transferinde en önemli rolü TÜSİAD'a bağlı Kal-Der oynamış; TKY'nin transferinde devletin söz konusu yönetim uygulamasını adapte edip uygulamak dışında bir rolü olmamıştır.
Gürol (1998) Gürol (2000)	ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi'nin benimsenmesi ve yayılımı	ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi'nin Türkiye'de seçili örgütler arasında yayılımında devletin herhangi bir etkisi yoktur.
Eryılmaz (2004)	Devlet liselerinde TKY'nin yayılımı	Devlet, liselerde TKY'nin yayılımı bağlamında Milli Eğitim Bakanlığı kanalıyla zorlayıcı bir güç olurken; uygulamanın sıkı takipçisi olmadığı için TKY'nin okullarda ne derece benimsendiğini bilmemektedir.
Eryılmaz (2008) Eryılmaz (2011)	İlköğretim alanında yaşanan kurumsal değişim	Devlet, ilköğretim okullarında Yapılandırıcı Öğrenme Kuramından Çoklu Zekâ Kuramına geçişte diğer faktörler yanında Milli Eğitim Bakanlığı eliyle zorlayıcı baskılar oluşturarak kuramın alanda yayılımını hızlandırmakta; fakat kuramın ne derecede uygulandığına pek dikkat etmemektedir.
Eryılmaz ve Gayğusuz (2010) Eryılmaz ve Eryılmaz (2011)	TKY'nin Türkiye'de meşrulaştırılması	TKY'nin Türkiye'de meşrulaştırılmasında, söylemleri ile öne çıkan aktör Kal-Der iken; bu süreçte devlet herhangi bir rol oynamamıştır.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Gölbaşı (2009)	Ahlaki davranışların kurumsallaşmasında işletmecilik okullarının rolü	İşletmecilik okullarındaki ahlaki davranışların kurumsallaşmasına yönelik olarak müfredatta yer alan etik/ahlak ile ilgili derslerin benimsenmesinde herhangi bir zorlayıcı baskı veya devlet etkisi yoktur.
Kırkbeşoğlu (2010) Kırkbeşoğlu (2011) Gökoğlu, Kırkbeşoğlu ve Tuzlukaya (2015)	Türkiye'de sigortacılık sektörünün kurumsallaşması	Türkiye'de sigortacılık sektörünün kurumsallaşmasında devlet, sektörün doğuş aşamasında alanın daha çok yabancı şirketlerin hâkimiyetinde olması nedeniyle temkinli ve uzak duruşa sahip iken; Cumhuriyet'in ilanından 80'li yılların ortalarına kadar geçen süreçte sektöre daha fazla müdahil olduğu ve misyonunu sektörü kaldırma ve geliştirme olarak belirlediği ve son olarak da 80'li yıllarla birlikte artan liberalleşmenin etkisiyle sektörün rekabetçiliğini artırarak sigortacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasıdır.
Koç ve Kıray (2012)	Türk posta sektöründe değişim	Posta sektöründe özellikle bir düzenleyici kuruluşun olmaması ve Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı PTT, merkezi bir aktör olması dolayısıyla düzenleyici kurum rolünü üstlenmesi ile birlikte alanın düzenlenmesi açısından gerekli girişimleri tasarlayan, başlatan ve sürdüren bir eyleyene dönüşmüş ve ayrıca küresel ve yerel baskılar sonucunda da giderek bir özel işletmeye benzemeye başlamıştır.
Koç (2012) Koç ve Vurgun (2012)	Türk sağlık alanında çatışan kurumsal mantıklar	Türk sağlık alanına ilişkin devletin muğlak politikaları sonucu, sağlık alanının biri kamu yararını gözeten ve sağlık güvencesinin kapsamının daha geniş şekilde ele alınmasını savunan hizmet mantığı; bir diğeri ise sağlık hizmetlerinin işletmeler gibi yönetilmesini savunan ticari bir mantık arasında çeşitlilik göstermesi.
Mızıkacı (2010)	Türk yükseköğretim sistemindeki özel üniversiteler arasındaki eşbiçimlilik	Devletin YÖK eliyle gerçekleştirdiği zorlayıcı düzenlemeler ile vakıf üniversitelerinin meşruiyet arayışına ek olarak sınırlı vizyon ve misyon varlığından kaynaklı taklitçi benzeşme çabaları ile diğer bazı bağımsız denetleme kuruluşlarının normatif baskıları, Türk yükseköğretim alanında birbirine çok benzeyen, elit olmayan ve sadece gelen talebi ögütme olan vakıf üniversitelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Önder, Şevkli, Altınok ve Tavukçuoğlu (2008)	Kurumsal baskıların Türk akademisyenlerinin yayın performanslarına etkisi	YÖK ve TÜBİTAK gibi yarı devletsel kurumlardan gelen kurumsal baskılar, Türk akademik camiasının yayın performansını artırmakla birlikte, söz konusu baskılar yayınların daha çok düşük etki faktörlü ve görece daha kolay yayın yapılabilen mecralara doğru kaymasını sağlamıştır.
Özen (2000) Özen (2002a) Özen (2002b)	TKY'nin Türkiye'de yayılımı	TKY'nin Türkiye'de yayılımı ve yeniden kurgulanması, TÜSİAD ve KALDER gibi normatif baskı grupları eliyle gerçekleşmiş; devlet bu süreçte aktif bir rol oynamamıştır.
Özen (2009) Özen (2010) Özen (2014) Özen ve Berkman (2007)	TKY ve Holding formunun Türkiye'de yayılımı ve meşrulaştırılması	TKY ve Holding formunun Türkiye'de yayılımı ve meşrulaştırılması, TÜSİAD ve KALDER gibi normatif baskı grupları eliyle gerçekleşmiş; devlet bu süreçte aktif bir rol oynamamıştır.
Akış ve Özen (2004) Özen ve Akkemik (2012)	Türk şirketlerinin faaliyet dışı gelir elde etme davranışlarının meşrulaşması ve kurumsallaşması	Türk şirketlerinin faaliyet dışı gelir elde etme davranışlarının meşrulaşması ve kurumsallaşmasında, düşük politika yapma kapasitesi, patrimonializm ve hemşehircilikle karakterize olan güçlü devlet geleneğine bağlı devletçi bir siyasadan kaynaklı çelişik ve belirsiz bir çevrenin özellikleri sonucu oluşan melez bir hayatta kalma mantığı etkili olmuştur.
Özen ve Yeloğlu (2006)	Türkiye'de holding adının eş anlamlı olarak kurumsallaşması ve çözülmesi	Türkiye'de holding adının eş anlamlı olarak kurumsallaşması ve çözülmesi, kendilerini çevredeki iş gruplarından farklılaştırmak isteyen merkez sermaye gruplarının eliyle gerçekleşmiş; devlet bu süreçte aktif bir rol oynamamıştır.
Özkara ve Özcan (2004) Özkara, Kurt ve Özcan (2004)	Türkiye'de muhasebe mesleğinin doğuşu ve evrimi	Devlet, Türkiye'de muhasebe mesleğinin doğuşu ve evriminde alanın yapılanması için gerekli yasal düzenlemeleri gerçekleştirip, mesleği ve meslek mensupları arasındaki ilişkileri tanımlayarak, meslek mensuplarının örgütlenebilecekleri birlikleri kurarak alanın oluşumunda baş aktördür.
Selekler Gökşen ve Öktem (2008) Selekler Gökşen ve Öktem (2009)	Seçili şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerine uyum	Devletin zorlayıcı baskılarına rağmen, Türk holding şirketlerinde kurumsal yönetim ilkelerine uyum sınırlıdır.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Şahin (2007)	Türk kamu yönetimindeki reform çabalarına uluslararası kurumsal çevrenin etkisi	Devlet, hem Tanzimat döneminde hem de Cumhuriyet döneminde, kamu yönetimindeki aksaklıkları gidermek ve etkinliği sağlamak amacıyla özellikle uluslararası kurumsal çevrenin baskıları sonucu reform çabalarına girişmiştir.
Taş (2011)	Türk girişimcilerinin meşrutiyet düzeyleri	Devlet ve iş adamları arasındaki ilişki ve devletin iş dünyasına yönelik düzenlemelerine göre şekillenen girişimci davranışları, iş adamlarıyla ilgili var olan meşrutiyet sorununun önemli bir kaynağıdır.
Tayşir (2010b)	Türkiye'de kupon pazarının oluşumu, uygulamanın yayılımı ve değişimi	Devletin, Türkiye kupon pazarında sisteme vergi avantajı sağlaması yani bordroya dâhil edilen yemek yardımlarına uyguladığı vergiyi sisteme uygulamaması, pazarın oluşumu ve uygulamanın yayılımını hızlandırmış; devletin vergi kaybını ortadan kaldıran ve pazarda kâğıda dayalı kupon yapısının bir alternatifi olarak ortaya çıkan akıllı kartların kullanımında ise herhangi bir rolü olmamıştır.
Uçma (2012)	Türkiye'de muhasebe sisteminin gelişimi	Türkiye'de muhasebe sisteminin gelişiminde, Fransız, Alman ve Amerikan etkilerinin izleri görülmekle birlikte; yapılan düzenlemelerde devletin aktif olarak yer alması sistemin gelişiminde zorlayıcı izomorfizmin olduğunu göstermektedir.
Yazıcı ve Tan Şahin (2006)	Türkiye'de girişimciliğin gelişimi	Devletin, tarihsel olarak Türkiye'de girişimciliğin gelişimine müdahalesi, devletle doğru ilişkiler kurarak belirsizlikler karşısında tedbirli olmaya çalışan, ancak aynı zamanda yine devletin sağladığı fırsatları değerlendirerek, kısa dönemli spekülasyon kazanca odaklanan ve ticareti sanayiye öncelleyen bir girişimci tipinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.
Yoğun Erçen (2010)	Sağlık sektöründe eşbiçimlilik	Sağlık Bakanlığı'nın uygulamalarındaki belirsizlik, devletin daha kaliteli ve etkili sağlık hizmetine destek sağlamak adına sağlık sektörüne dâhil ettiği özel sektör aktörlerini, yeni teknoloji ve yöntemlerle insan sağlığını geliştirecek uygulamalara enerji ve finansal kaynak ayırmak yerine, zorlayıcı baskılarla eşbiçimli hale getirmiştir.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Üsdiken (2009)	Türkiye’de iş hayatına yönelik yükseköğretimde kurumsal değişim	Devletin, DPT eliyle söz konusu dönemde hayata geçirdiği uygulamalar, Türkiye’de iş hayatına yönelik yükseköğretim alanının bir yandan İ.Ü. İşletme Fakültesi’nin temsil ettiği tümüyle Amerikan türü meslek derslerine dayanan program, akademilerin kırma programları ve ODTÜ ve Boğaziçi’nin genel eğitime de yer veren programları şeklinde çeşitlenmiş ve parçalı bir yandan da sonuçta hepsi lisans eğitimi olması bağlamında benzeşik bir örgütsel alan haline gelmesine yol açmıştır.
Üsdiken (2003)	Türkiye’de lisans düzeyindeki eğitimdeki çeşitlilik	Türkiye’de lisans düzeyindeki eğitim, bir yandan geçmişten gelen köklü etkilerle geniş bir çeşitlilik arz ederken; diğer yandan 1981 yılında YÖK’ün kurulumu ile birlikte gelen zorlayıcı baskılarla benzeşik bir görüntü sergilemektedir.
Üsdiken, Topaler ve Koçak (2011) Üsdiken, Topaler ve Koçak (2013)	Türkiye’deki yükseköğretim alanında çeşitlilik	Devletin, 1981 yılında YÖK’ün kurulması ile alana yaptığı müdahale, yükseköğretim alanında daha önceden getirilen bir takım tarihsel etkilerle şekillenen bir çeşitliliğin oluşmasına; diğer yandan da söz konusu çeşitlilik içinde birbirine benzeyen toplulukları barındıran kümelerin oluşumuna neden olmuştur.
Üsdiken ve Yıldırım Öktem (2008)	Kurumsal yönetim ilkelelerinin Türkiye’deki büyük aile holdinglerinin yönetim kurullarına etkisi	Devletin, SPK eliyle aile sahipliğindeki holdinglerde iyi yönetişimi tesis etmek için dayattığı kurumsal yönetim ilkeleri gereği artması gereken bağımsız yönetim kurulu üyelikleri, söz konusu ilkenin törensel şekilde benimsenmesi sonucu yönetim kurullarında birçok dışarıdan ama pek de bağımsız olmayan ve sahip aileler ile yakın ilişkili bağımsız yönetim kurulu üyesine neden olmuştur.
Sargut (2009)	Türkiye’de işletme yönetimi eğitiminde kurumsal değişim	Devletin 1981 yılında Yükseköğretim Kanunu’nda değişiklik yapması ve YÖK’ü kurarak, onu zorlayıcı eş biçimlilik yaratacak yetkilerle donatması, işletme yönetimi eğitimi alanının geçmişten gelen çoklu ve çeşitli yapısının benzeşmesine neden olmuştur.
Sarvan ve Akar (2011)	Türkiye’deki devlet üniversitelerindeki stratejik planlama faaliyetlerinin eşbiçimliliği	Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Türkiye’deki devlet üniversitelerindeki stratejik planlama faaliyetlerinin eşbiçimli hale gelmesine ve çoğunun törensel şekilde hazırlanmasına neden olmuştur.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Ertuna ve Tükel (2012)	Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının Türkiye'deki aile holdinglerinde yayılımı	SPK'nın zorlayıcı baskıları ile faaliyet geçen kurumsal yönetim ilkeleri, Türkiye'deki aile holdinglerinin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının hissedar değerini göz önüne almaktan ziyade daha çok Türk iş ortamında meşruiyetin kaynağı olarak addedilen devlet ve toplum nezdinde meşruiyet sağlama amaçlı gerçekleştirilmektedir.
Sönmez (2011)	Bağımsız Düzenleyici Kurulların Türkiye'ye transferi ve yayılım dinamikleri	Türkiye'de Bağımsız Düzenleyici Kurulların transferi ve yayılımında, hükümetlerin özellikle 1980'li yıllarda izlediği neoliberal politikalar ile bu politikalar sonucu ortaya çıkan istikrarsızlık ve söz konusu istikrarsızlığa ilişkin uluslararası kurumsal çevreden gelen baskılar etkili olmuştur.
Kalemcı, Gökoğlu ve Kalemcı Tüzün (2011) Kalemcı, Gökoğlu ve Kalemcı Tüzün (2015)	Türk askerlik hizmeti alanındaki kurumsal mantıklar	Devlet, geçmişten gelen kurumsallaşmış zorunlu askerlik mantığına ek ihtiyaç duyduğu dönemlerde gerçekleştirdiği düzenlemelerle bedelli askerlik mantığını yaratarak alanda çoklu ve çelişik bir yapıya zemin hazırlamıştır.
Koç (2015)	Türk Kamu Denetçiliği Kurumu'nun ortaya çıkışı	Türk Kamu Denetçiliği Kurumu'nun ortaya çıkışında, devlet, ulus/uluslararası veya ulus üstü politik aktörlerin baskı ve önerileri sonucu, söz konusu kurumu ihdas etmiştir.
Küskü (2001) Küskü (2007)	Şirketlerin çevre duyarlılığı davranışlarının benimsenme dinamikleri	Şirketlerin çevresel koruma uygulamalarını benimsenme nedenleri, çevresel bir duyarlılık ve sosyal olarak sorumlu şekilde hareket etmeye dayalı bir gönüllülükten ziyade; devletin ilgili sektörlerde yapmış olduğu düzenlemelere uyumlu şekillenmektedir.
Önder ve Erdil (2015) Önder ve Erdil (2016)	Kurumsal baskıların Türk akademisyenlerinin yayın davranışlarına etkisi	Devletin aynı kurumsal beklentilere tabi aktörlere yönelik yayın baskısı, söz konusu aktörlerin davranışlarını farklılaştırmakta; bu baskıya tabi olan akademisyenlerin bir kısmı söz konusu baskılara uyum gösterirken; diğer bir kısmı söz konusu baskıların etrafından dolaşarak düşük etki faktörlü ve paralı dergilere yönelmektedir.
Özcan ve Çokgezen (2003)	Türkiye'de küçük yatırımcıların başarısızlığı	Devletin, yeterli kurumsal ve düzenleyici sistemi tesis edememesi sonucu, Türkiye'de küçük yatırımcılara yönelik sermaye holdinglerinin başarısızlığı ve bu başarısızlığa istinaden ekonomik anlamda kişilere güveni zedeleyerek küçük yatırımcıları istismlara açık hale getirmiştir.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalçı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Özkan ve Türk (2016)	Türk konut sektörünün planlanmasında esnekliğin inşası ve oluşumu	Devlet, Türk konut sektörünün planlanmasında esnekliğin inşası ve oluşumunda, yalnızca alanı sağlayan ve süreci kolaylaştıran bir aktör olarak davranıp düzenleyici otoritesini büyük inşaat gruplarına devretmekle planlamada esnekliği önceleyen yeni bir yönetim sisteminin oluşumuna zemin hazırlamıştır.
Yumak (2014) Yeloğlu ve Yumak (2016)	ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi'nin benimsenme dinamikleri	ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi'nin benimsenme nedenleri, itibar kazanmak, rekabetçi avantaj elde etmek ve ihalelere katılabilme gibi zorunlu faktörlerle şekillendiği görülmüştür.
Türkeli (2009) Türkeli (2015)	Türkiye'deki hastanelerde JCI akreditasyonunun yayılımı	Sağlık bakanlığının sağlık sistemi üzerindeki otoritesi ve sektördeki etkinliği yanında JCI ile ilgili çıkardığı yasal ve yönetmelikler, JCI akreditasyonunun ülkemizde hızla yayılmasını sağlamıştır.
Bayazıt ve Koçak (2008)	Yeni bir örgütsel form olarak teknoparkların ortaya çıkışı	Türkiye'de teknoparkların yeni bir örgütsel form olarak ortaya çıkışında ve teknopark örgütsel alanının oluşumunda, teknopark kurma fikrini ortaya atan aktör olarak devlet, hem kurulan teknoparklara maddi destek vermiş hem de 2011 yılında 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile teknoparklar için yasal zemin hazırlamıştır.
Özen Aytemur ve Üsdiken (2010)	Bir örgütsel form olarak İktisadi Devlet Teşekkülleri'nin oluşumu	Türkiye'de erken Cumhuriyet döneminde, banka örgütsel formundan başlayarak ofis formuna doğru uzanan ve nihayetinde iktisadi devlet teşekkülü örgütsel formunun oluşumu ile noktalanın süreç devlet eliyle temelleri atılan bir dizi reform sürecidir.
Gökoğlu ve Sargut (2013)	Türkiye'de özel sigortaların oluşumu	Türkiye'de özel sigortaların oluşumunda, devlet sağladığı destek ve yaptığı teşviklerle önemli bir rol oynamıştır.
Özseven, Danışman ve Bingöl (2013) Özseven, Danışman ve Bingöl (2014)	Türkiye'deki kamu hastanelerinin yönetimindeki kurumsal mantık değişimi	Devlet, 2003 yılı sonrası uygulamaya koyduğu Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında gerçekleştirdiği mevzuat değişiklikleri ile o zamana değin alanda hâkim olan kamu hizmeti mantığının işletme benzeri bir kurumsal mantığa doğru evrilmesine neden olmuştur.

Tablo 1. (Devam) Yerli Yazındaki Yeni Kurumsalcı Çalışmalarda Devlet

Çalışma	Konu	Bulgular
Uzun (2010a) Uzun (2010b)	Türk Kızılayı'nın meşruiyetini yeniden inşa etme süreci	Devlet, Türk Kızılayı'nın meşruiyetini yeniden inşa etme sürecinde, yapmış olduğu söylem ve müdahaleleri sonucu meşruiyetin yeniden inşa sürecini biçimlendirmede önemli rol oynamıştır.
Özen Aytemur, Erdemir ve Koç (2015) Özen Aytemur, Erdemir ve Koç (2016)	Yeni bir örgütsel form olarak Köy Enstitüleri'nin başarısızlığı	Yeni bir örgütsel form olarak Köy Enstitüleri, tek partili dönemin hükümetinin girişimi ile ortaya çıkmış; tek parti düzeninden çok partili hayata geçişle birlikte hedef olduğu eleştiriler ve kurumsal girişimcilerin sosyal beceri yoksunluğu sebebiyle kurumsallaşamamıştır.
Koç, Özen Aytemur ve Erdemir (2011a) Koç, Özen Aytemur ve Erdemir (2011b) Koç ve Erdemir (2015)	Türkiye'de futbol alanında devletin etkisi	Türkiye'de devlet, futbol örgütsel alanında kulüpleri kurmakta ve doğrudan yönetmekte, kimin ligde kalıp kimin şampiyon olacağına karar vermekte; kimi zaman düzenleyici kuruluşlara kapasite vermekte ve özerklik sağlamakta; bazen de gayri meşru davranışları gerekçelendirmektedir.
Çankırı ve Ataman (2015)	Türkiye limancılık sektöründeki kurumsal mantıklar	Liman içerisindeki işleyişi yavaşlatması, ek personel istihdamına sebep olması, bazı kollarında danışmanlık firması kullanma zorunluluğu getirmesi ve yatırım kararlarında ciddi bir olumsuzluk yaratmasına karşın, devletin baskıları sonucu oluşan bürokrasi mantığının tüm diğer mantıkları etkileyen ve limanların yapılarını şekillendiren en baskın mantık olduğu bulgulanmıştır.
Konak (2015)	İlk ve orta öğretim alanında kurumsal mantıklar arası değişim	Türkiye'de ilk ve orta öğretim alanında hâkim kurumsal mantıklardan biri ve en önemlisi devletin bizzat oluşturduğu ve alanı bu mantığa göre tasarladığı devletçi kurumsal mantıktır.
Uçar Kartoğlu (2016)	Türkiye müzecilik alanındaki kurumsal mantıklar	Devlet, Bakanlık aracılığıyla özel müzeleri desteklemek için 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu'nu çıkarmış ve müzecilik alanında çağdaş müzecilik kurumsal mantığının yayılımına yardımcı olmuştur.
Buğra (2000)	Dayanıklı tüketim malları sektörünün oluşumu	Türkiye'de dayanıklı tüketim malları sektörünün oluşumunda, devletin piyasa oluşturucu mekanizmaları harekete geçirmemesi ve piyasa yapıcı bir rol oynamaması sonucu, sektörün en büyük oyuncusu olan Arçelik güvene dayalı dağıtım ağını kullanarak sektörün oluşumunu sağlamıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

ABD kaynaklı yeni kurumsal kuramcılar arasında, devletin her ne kadar örgütsel alanlardan bağımsız şekilde kural koyucu, tarafsız ve zorlayıcı bir aktör olduğu yaygın bir görüş olarak kabul görse de, Türkiye kaynaklı görgül incelemeler durumun pek de öyle olmadığına işaret etmektedir. Devletler, farklı bağlamlarda örgütsel alana doğrudan müdahale ederek, zaman zaman bizzat alanın oluşmasını sağlayarak veya alanı dönüştürerek, alandaki kurumsal mantıklara, örgütsel pratiklere ve formlara şekil verebilmektedir. Buradan hareketle, devletin örgütsel alanlarda gerçekleştirdiği eylemlerin özellikle kurumsalcı yazının iddia ettiği gibi istikrar sağlayıcı ve tutarlı (Özen, 2014) olmaktan uzak olduğu da söylenebilir.

Çalışmanın bulguları, araştırma sorunsalının belirlenmesi ve oluşturulmasında bir hayli etkili olan kurumsalcı yazındaki siyasa farklılıkları ve bu farklılıklar bağlamında yeni kurumsal kuramın varsayımlarının tadili doğrultusunda da ele alınabilir. Bu yöndeki önemli girişimlerden birini gerçekleştiren Özen (2014), yeni kurumsal kuramın içinden doğmuş olduğu ABD'nin liberal siyasa varsayımlarına yaslandığını ve bağlam bağımlı olduğu belirterek; Türkiye gibi devletçi siyasalarda devletin görünümünün bir hayli değiştiğinden söz etmektedir. Örneğin ona göre, devletin, Türkiye gibi devletçi siyasalarda ABD'de gibi liberal siyasalara göre rasyonelleştirici ve kurumsallaştırıcı rolünde bir belirsizlik vardır. Söz konusu roldeki belirsizliğin altında da, devletin kural koyma ve regüle etme kapasitesinin güçlü olması yanında; söz konusu bu kurallara uyulmasını sağlama ve hazırlama kapasitesinin oldukça düşük olmasının (Özen, 2014:86) payı vardır. Çalışmanın elde ettiği bulgular bağlamında, ele alındığında, özellikle devletin ABD'deki gibi rasyonel, istikrar sağlayıcı ve kurumsallaştırıcı bir rol oynamadığı görülmektedir.

Özen (2014), ayrıca, devletin, Türkiye'de ABD'deki ve diğer liberal siyasalardakinin aksine örgütsel alanların dışında değil içinde olduğunu belirtmektedir. Ona göre, Türkiye'de devlet, ekonomik kalkınmada başat aktör olmanın yanında yalnızca kurumsal yapıları kurmakla kalmamakta; buna ek olarak piyasalara da doğrudan nüfuz eden bir ekonomik aktördür (Özen, 2014, s.87). Çalışmanın bulguları düşünüldüğünde, söz konusu çıkarımların ne denli doğru olduğu açıktır. Zira, devlet, bir yandan asli görevi olan kural koyma, düzenleme ve denetleme yapma görevini yerine getirirken, diğer yandan da piyasaların en önemli ve güçlü aktörü konumundadır. Söz konusu bu konum da, devleti, ilgili alanda salt kural koyan tarafsız bir arabulucudan ziyade çıkarlarının peşinden koşan bir aktör yapmaktadır.

Kaynakça

- Ahmet A. (2018). Systematic Reviews and Meta-Analyses, *Acta Medica Alanya*, 2(2), 62-63.
- Baron, J. N., Dobbin, F. R. ve Jennings, P. D. (1986). War and peace: The evolution of modern personnel administration in US industry. *American Journal of Sociology*, 92(2), 350-383.
- Covaleski, M. A. ve Dirsmith, M. W. (1988). An institutional perspective on the rise, social transformation and fall of a university budget category. *Administrative Science Quarterly*, (33), 562-587.
- DiMaggio, P. J. ve Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 147-160.
- DiMaggio, P. J. ve Powell, W. W. (1991). *The new institutionalism in organizational analysis*. Chicago: University of Chicago Press.
- Eyyam, R. ve Doğruer, N. (2016). Ünite 3: Literatür Taraması. <https://birikimozgur.files.wordpress.com/2018/04/unite-3.pdf> (Erişim Tarihi: 23.5.2019).
- Fligstein, N. (1990). *The transformation of corporate control*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Fligstein, N. (1991). The structural transformation of American industry: An institutional account of the causes of diversification in the largest firms, 1919–1979. W. W. Powell ve P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* içinde (s.311–336). Chicago: University of Chicago Press.
- Friedland, R. ve Alford, R. R. (1991). Bringing society back in: Symbols, practices, and institutional contradictions. W. W. Powell ve P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* içinde (s.232–263). Chicago: University of Chicago Press.
- Galaskiewicz, J. (1985). Interorganizational relations. *Annual Review of Sociology*, 11(1), 281-304.
- Jepperson, R. L. (1991). Institutions, institutional effects, and institutionalism. W. W. Powell ve P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* içinde (s.143–163). Chicago: University of Chicago Press.
- Jepperson, R. L. ve Meyer, J. W. (1991). The public order and the construction of formal organizations. W. W. Powell ve P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* içinde (s.204–231). Chicago: University of Chicago Press.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.

Meyer, J. W. ve Rowan, B. (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. *American Journal of Sociology*, 340-363.

Özen, Ş. (2010). Yeni kurumsal kuram: Örgütleri çözümlenmede yeni ufuklar ve yeni sorunlar. S. Sargut ve Ş. Özen (Eds.), *Örgüt kuramları içinde* (s.237-331). Ankara: İmge.

Özen, Ş. (2011). Yeni Kurumsal Kuramın Dayandığı Siyasal Sistem Varsayımları ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. F. Kartal (Ed.). *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları*: 45-66. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Özen, Ş. (2014). Recontextualizing the new institutional conception of the state to the Turkish case. R. Westwood, G. Jack, F. Khan ve M. Frenkel (Eds.), *Core-Periphery relations in organization studies içinde* (s.79-99). London: Palgrave.

Palmer, D. ve Biggart, N. (2002). Organizational institutions. J. Baum (Eds.), *The Blackwell companion to organizations içinde* (s.259-280). Oxford: Blackwell.

Petticrew, M., & Roberts, H. (2008). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. John Wiley & Sons.

Powell, W. W. (1991). 'Expanding the scope of institutional analysis.' W. W. Powell ve P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis içinde* (s.183-203). Chicago: University of Chicago Press.

Scott, W. R. (2008). *Institutions and organizations*. Thousand Oaks: Sage.

Scott, W.R. ve Meyer, J.W. (1991). The organization of societal sectors: Propositions and early evidence. W. W. Powell ve P. J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis içinde* (s.108-140). Chicago: University of Chicago Press.

Streeck, W. ve Schmitter, P. C. (1985). Community, market, state-and associations? The prospective contribution of interest governance to social order. *European Sociological Review*, 1(2), 119-138.

Yalçinkaya, A. ve Taşcı, D. (2017). Bir Kurumsal Girişimci Olarak Devlet: Yeni Kurumsal Kuram Bağlamında Bir Değerlendirme, *Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 71-90.